

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.

Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.

За све остале земље 3½ франка у злату.

Поједини бројеви 30 потура.

ШКОЛА ЗА ДОМАЋИНСТВО.

Прилике, што су овладале данас у Србији и јужни крајевима Угарске у погледу млађих, нагнале су Женска Удружења у Београду, да траже пута и начина, како да се данашње несносно стање у том погледу поправи, а да се уједно наведе и наш женски нараштај сиромашније класе, да се ода заслужи у домаћем газдинству код наших имућнијих домова. За ту цел нашли су, да је најбоља и најприкладнија школа, која ће имућнијој класи спремати практичне, добре и разумне домаћице а сиромашнију класу да привуче у наше српске домове на посао као помагачице у домазлуку.

Напреднији народи на западу имају већ одавно таквих завода по свим већим местима и ако су то већином приватна и хумана подuzeћа појединих женских удружења. У најновије доба отпочеше тамо радити у том правцу и државни органи, окрузи и општине, јер су увидели, да домаће газдинство, које је искључиво у рукама женскиња, дубоко засеца у опћу народну економију и његов привредни и здравствени напредак. Од прошле 1906. године отпочело је на томе радити и београдско друштво „Народног Здравља“. Све те чињенице казују, па је домаће газдинство или домаћинство важна грана народне привреде и да је крајње време, да се и та грана народног живота озбиљно прихвати и подупре. А ко је позванији за то пре него домаћице, које су искуством и саме дошле до сазнања, да кућа, и њен напредак, породица и њено здравље, мир и задовољство

у њој највише зависе, од добре и укусно зготовљене хране, од реда и чистоће домаће. Запитајте ма ког домаћина, што верно чува домаће огњиште, шта га највише привезује за кућу и њен живот, па ћете свуда чути одговор, да чува и привезује за кућу највише домаћичина нега, њен ред и рад у кући. А запитајте на послетку и оне ожењене бекрије, што траже највише задовољства у јавним локалима и траће своје слободно време једино у пићу и картању, наћи ћете, и ако вам сами не кажу, да тај неред потиче поглавито са нездравих и неуређених домаћих прилика или са слабе и недовољне спреме домаћичине за домаћинство.

Наше домаћице не могу ни да замисле, колико вредности по васколики домаћи живот почива у доброј спреми за домаћинство. Често је добра домаћица одржала кућу и породицу својим знањем и вештином, кад је муж пао у коју невољу, те није могао привредити потребно издржавање за кућу. И тек у таким приликама стече домаћица признања и поштовања не само од мужа, него и од околине, која ју упозна као такову. Напротив домаћице, које су невеште и неспремне за овај позив губе вољу и љубави за домаћи посао, те су упућене једино на сгране особе и кад се деси, што данас често бива, да остану без млађих, оне изгубе главе, не знају да се помогну и онда ма какво ђубре примају у кућу, које им трује кућу и децу својим незнањем и певаљалством, а по скупе новце. Са тих прилика изроде се често несугласице између мужа и жене и увуче се раз

дор, који подгриза цео породични мир и организам. А то све потиче једино са незнања и невештине домаћичине у кућевним пословима. То је разлог, што многи млад човек избегава данас брачни живот, јер је са невештих и неспремних наших домаћица постао и сувише скуп, па онда и немиран. Право вели један Немац, да се љубав рађа у оку, па отуда се спушта у срце, а за тим у стомак. Прво доба љубави је жешће, ал је и малотрајније, а ово друго доба настаје већ после године дана и траје до смрти. За то се ваља више бринути за ово друго но за прво доба. А за ово друго доба је најпоузданији кључ: добра куварица, вредна и вешта домаћица.

Са добрим домаћицама умалиће се и трошкови кућевни и наш ће народ и привредно коракнути напред, особито још, ако се успе, на чему се овом школом и иде, да се и наш женски нараштај из сиромашније класе одаје на рад и службу домаћичку. Наш интелегентнији и имућнији део народа издаје грдне паре на оваке услуге и то листом отиде у стран елеменат, којим се наш свет данас служи. Та пара се никад више не врати у наш народ, него се њом диже и потпомаже онај елеменат, који нас подгриза и тлачи на сваком кораку и ми тако сами навлачимо себи и своје народу тигрове и хијене, које ни мртвима нашим не дају мира ни покоја. Наш књижевник и професор г. Ж. О. Дачић, врло је добро назрео и протумачио опасност по наш народни живот са ове околности у предавању свом од о. г. што је држао у корист Колу Срп. Сестара под именом: „Београд у служби туђину“.

Ми држимо, да је баш то предавање многој Српкињи тога Кола отворило очи и упутило их, да се лате ове нове дужности, за коју се одушевљавају наше најнапредније и најодличније госпође, т. ј. да оснују и одржавају у својој средини школу која ће кћери им и народ упутити на стазу бољег газдовања и напреднијег домаћинства, јер кад нам буде поједина породица здравија и напреднија онда је и цео народ здрав и напредан, јер је народ скуп појединих породица.

Идућом школском 1907—1908. годином отвара се у Београду та прва српска Школа за Домаћинство а циљ јој је, да спрема женске од 15 година па на више за помоћнице домаћици; куварице и собарице. Ученице ће се делити на редовне и ванредне. Редовне ће се узимати бесплатно из сиромашније класе и ту ће се учити и храни

ти за годину дана, а ванредне ће бити оне, које ће учити за своју домаћу потребу и плаћа ће 10 динара месечно без хране. Редовне ученице примаће се 1. септембра и 1. марта сваке године, а ванредне у свако доба. Редовне добивају сведоштво по свршеном течају, којом могу добити место за куварицу или собарицу. Свака редовна ученица мора бити писмена и доброг владања, а друштво ће се побринути, да своје ученице смести у службу на добра места.

Школа ће имати три течаја: један за куварице, један за собарице и један, у коме ће се девојке спремати за сваки домаћи посао. Први течај ће трајати годину дана, други шест месеци, а трећи десет месеци. У први уче: кување, мешање, познавање, куповање и спремање разних намирница и удешавање јеловника. У други: спремање соба, намештање и служење око стола, прање, глачање, крпљење и чешљање; а у трећи: све из првог и другог течаја изузимајући крпљење и чешљање. У кујни учиће готовити јела из грађанске и светске кујне. У светску кујну долази и посластичарски посао, а у грађанску мешање хлеба.

Завод ће се издржавати чланарином од 6 динара (круна) годишње и другим прилозима у новцу и стварима. Који приложи 100 динара сматраће се као утемељач. Чланови друштва имају првенство да добију од друштва млаће и храну из кујне.

У трапезарији друштвеној храниће се искључиво женске, а издаваће се храна и ван куће е умереном ценом.

Осим ових средстава, отвориће друштво један салон, у коме ће по подне само женскиње моћи добити белу каву, чај, чоколаду, какао и разна теста. Овај ће салон служити уједно и за женску читаоницу.

Управа се састоји из 36 чланова и стална је. Оснивачи су ове школе: г-ђе: Сара Д. Карамарковићка, Савка Суботићка, Савка М. Панићка, Милка Гр. Миловановића, Мила Андрије Николића, Тилија Шурдуловићка, Смиља Б. Ристића, Олга С. Исаковићка и Катарина Холецова.

Ми мислимо, да ће се оваком школом полако приволети и наша сиромашнија женска страна да ступа у службу, јер ће на овај начин изгледати, да и оне, које се овако школом спреме, не врше недостојни посао, као што се оваке службе узимају у нашег света, него да врше звање, као и оне што долазе у контоаре и друга звања; а по себи се разуме, да ће те ученице бити обра-

зованије друштвено коло раденица, па и васпита- није и моралније, него оне, што нам је лифери- вао немачки, мађарски и други стран пролетари- јат; а што је најглавније, остаће наша мука и наша тековина код нашег народа, а неће се од- влачити на страну и у онај елеменат, који нас на сваком кораку тлачи и потискује.

Ми се дакле од срца рудујемо овој појави и подхвату наших Београђанака и мило би нам било,

кад би наше Српкиње и на овој страни у ком већем месту прихватиле ову мисао и отпочеле на том делати. Добротворна Задруга Српкиња Но- восаткиња носи се одавно том мишљу, само чека да прибави за ту цел више искуства и да повећа своју друштвену зграду, те да тим начином створи згодно место и осигура извешан приход, који је такој установи потребан бар за почетак.

Страни листови о Савки Суботићки.

Немачки лист: »Das Wissen für Alle«, који издају свеучилишни до- центи у Бечу, донео је прошле године из пера дра Бернхарда Минца чланак под натписом: »Eine Mutter ihres Volkes«, у којем говори о целом раду прослав- љене госпође, а нарочито говори ово: »Ihre Gedanken wurden in aphoristi- scher Form zu Papier gebracht und sind erschienen in allen serbischen Zeitungen, sie wurden sogar ins Englische übersetzt und in amerikanischen Tagesblättern veröffentlicht«. (Њене мисли су обично у афоризмима изнашане скоро у свим српским листовима, па су, шта више, и на енглеском језику преведене и отуда чак у американске листове из- нашане).

Год. 1904., када је гђа Савка Су- ботићка боравила неко време у Па- ризу, била је од тамошње женске задруге (Club Feminin) ванредно ср- дачно примљена и почаствована, те је тако имала прилике, да име српске жене унесе и у ово одлично друштво француских госпођа. Гђа Савка Су- ботићка пошла је у женском питању путем природних закона, т. ј. почела је од најширих слојева народа. Она је схватила народ као корен, који о- живљава семе, што га природним на- чином баца интелигенција. Па као што сејач баца своје семе од горе доле, тако треба и интелигенција да баца семе своје науке, да се процес тога развитка врши у самом народу. И тај рацијсални начин васпитања истичу амерички листови с особитом похвалом. Кад се с тим доведе у свезу

оно, што су осим америчких листова за госпођу Савку Суботићку рекле многе немачке и словенске новине, може се суд о раду госпође Савке Суботићке свести на ово: Она је мож- да била прва, која је коректним при- мером показала пут, који води к тому, да се оствари женско питање, а то је, да се то питање мора развијати по закону еволуције модерне културе а индивидуално из живота сваког на- рода.

Рад госгође Суботићке је цењен прилог за историјски развитак жен- скога питања и по томе је од општег интереса.

Кад узмемо, да је она то питање покренула код корена, код жене из народа, дакле са свим природно, и то још у оно доба, кад се ретко где и говорило о том питању и кад се оно расправљало само теоретично и ака- демски: онда се мора признати, да је то јединствена појава на том пољу. Нама није познато, да је икоја госпо- ђа и код напреднијих народа на том пољу и на тај начин расправљала то питање и то још тако рећи пре пе- десет година, и да је такав практичан успех постигла.

И по том, госпођа Суботићка је показала, да нема племенитијег и уз- вишенијег задатка за рад српских госпођа на јавном пољу од поучавања жене из народа, али не књигом и пером него живом речју и примерима. Дижући српску сељанку дићи ће се и српске госпође, оснажене свежом струјом из народног живота.

БОЖАНСТВЕНА ПОЕЗИЈА.

У милости твоје бесконачну бездну,
Тоне срце моје, у свет среће тије,
Тоне, па се диви Величеству твоме,
Величеству, коме нигди равна није!..

»Цар љубави вечне бесамртне свете!...
То имена твога слава је бесцена,
Поносе се њиме све небеске војске,
— Име ти је веће од сваког имена.

Крст, Голгота твоја, трнов венац худи,
Грешном људском роду избављење спрема,
Ти положи душу за изгнано стадо,
— Од љубави твоје нико веће нема!..

Ти разрушив клетву, благослов нам даде,
Ти сакруши главу змији, адском диву,
Ти сједини славно анђеле и људе
У прекрасну једну божју цркву живу!..

Гле, колено свако небесних и земних,
Преисподних, где но ј' вечна тама клета,
Све се клања теби, клањам ти се и ја..
— Ти најлепше име у обадва света!...

Т. Бечеј.

Хришћанка.

ЈЕДАН ОГЛАС.

Имам сребра, имам злата,
Земља ми је свуд позната:
Над силнима силни цар сам,
Силна света господар сам.

Нека знаде: шити, плести,
Ткати, прати и кувати,
Ма не била »много« знана,
Ни романа начитана!

Око мене сунца круже,
Милијони мени служе, —
Немам рода великога
До јединца сина свога.

Јер где жена »чита« јако,
Све пролази наопако;
А ја тражим, жудим, желим,
Да мог сина овеселим.

И њега сам рад женити,
Вољан сам га усрећити!
Али снаха треба моја
Анђелскога да је соја:

Како би му жена мила
Златни венац славе била,
Те га не би срамотила
Као трулеж у костима.

Здрављем бела и румена
Добродушна и поштена,
Божанствена, узорита
И чистотом поносите.

Сада, моме, добро знајте,
И још једном прочитајте:
Не тражимо сребра, злата,
Ни броката ни дуката.

Нек је вредна и поштена
И пристојно одевена: —
Не у рухо од броката
С низовима од дуката.

Нама треба девојчица,
Чиста као голубица, —
Не која се много кити,
Јер та неће добра бити.

Већ у рухо, драги брато,
Њеном руком изаткато,
Како би ми снаха мила
Целој земљи пример била.

Нама треба цура чиста,
Побожношћу да нам блиста;
Може л' која таква бити:
Ми ћемо је удомити...

Богатић, 12. маја 1907.

Чеда М. Шљивић.

П Е С М А.

ПО МАЂАРСКОМ.

Моја мила, седе косе мати стара
 Милује ме и са мнош се разговара
 Од туге јој срце плаче, кад ми збори:
 »Слатки сине, реци. шта ти душу мори?»
 Нашто, мати, да ти кажем удес клети,
 Ти га нећеш, нити можеш разумети.«

Митровица, 22./V. 1906.

Моја Мила, седе косе мати стара
 Милује ме и са мнош се разговара
 Болно јој се од радости срце лечи
 Од свог сина, када чује ове речи:
 »Негде тамо једна звезда блиста сјајем,
 Њен сам био и довека роб остајем....«

Ст. Зебић-Горски.

Организовање сеоских женских радионица.

(Предавао г. Љуб. Апић при отварању изложбе женског ручног рада, у Чуругу, 1907. г.)

Поштована господо!

Ова изложба ми даје прилике да говорим о једној важној народној ствари, о којој се у нас мало мисли а још мање ради. Томе се није толико ни чудити, кад знамо, да је наше јавне раднике скоро са свим прогутала традиционална политика у великом стилу, која хоће путем закона и борбе у парламенту да осигура оцстанак и напредак нашег народа. Само један мали део наше интелигенције, део млађи, хоће и наглашава прекид са традицијама, тражећи стваран, позитиван рад у народу и за њега. Тих је још мало за сада. Али што која година напред, и њих ће бити све више, па ће их најпосле бити толико, да ће овладати друштвом и својим мадним покличем га трћи из учмалости, па га повести новим путем, па коме ће се Срби такмачити, који ће више и боље урадити или спровести каку добру и корисну ствар по народ и његов напредак.

Том мањем делу људи, који данас стиснутих зуба и тешка срца гледају у мутну ситуацију, припадам и ја. Па кад сте баш мене нашли и позвали да држи предавање у овој свечаној прилици, ја ево хоћу да изнесем један мали део програма тих људи, онај део који одговара природи изложбе ове; хоћу да вам кажем те људе и да вам дам прилике да размисљате о њима, да их сравните с другима, па да тако створите себи један одређен и сталожен поглед, мишљење. Тај део програма се тиче нашег женскиња и показује, маркира организацију његову с помоћу које би се и оно могло увући у борбу за народ, у убојне редове војника, које називамо радним народним снагама; тај део хоће, дакле, да изнесе начин, како да се женске радне снаге употребе и организују, па да буду од користи и себи и народу. Али из тога дела програма ћу изнети само оно

што се строго поклапа са природом ове изложбе, са артикловима овде изложеним. Говорићу о организовању сеоских женских радионица за израду артиклова изложених на овој изложби.

Нама млађима су само причали, а ви старији сте зацело рођеним ушима чули речи и поклич: хлеба народу! Њих је изговорила једна генерација јавних радника наших пре нас. Они су свој рад, своје ступање у јавни рад започели тим речима, али то у њиховим устима беху само сухе, празне речи, научене у иноземству, којима нико није умео да дâ снаге, садржине, живота, крви; нико није умео да их оживотвори. А штогод нема живота оде у заборав, па тако су се и те речи заборавиле; заборавили су их већ и они, који су их први изустили.

А те речи нису тако мале и нису на одмет ни српском народу у Угарској и ако је у нас опће мишљење, да Срби у Угарској имају хлеба, па да онда то питање не треба ни потрзати. Шта више тога се боје Срби, а боје га се једино с тога, што му они, који га први потегоше, дадоше незгодан облик, дискредитоваше га својим понашањем. Направаше баука од њега, јер га нису ни довољно схватили, а ни умели укалупити у прилике и живот нашег народа у Угарској. Из њихових уста су те речи биле страшне као рика лафа, од које се људи плаше, а из уста људи вештих опет звоне као глас јагњета. И ви ћете тада сви увидети да се тих речи не треба плашити, него да их шта више треба прихватити, па и у дело привести.

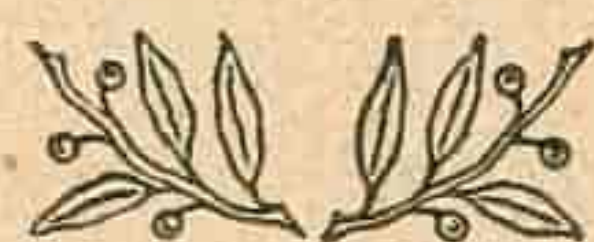
Са национално-привредног гледишта ми сваког Србина гледамо као једну радну снагу народну, која производи, привређује, снажи се материјално. И кажемо: што је више привредно способних и снажних чланова у нашем народу, у

толико је и целокупна снага, отпор народни већи, у толико више важи и његова реч, у толико ће се дуже моћи одржати као народ. С тог гледишта се дакле тражи двоје: 1. способност 2. немировање радних народних снага т. ј. чланови народни морају бити у непрестаном раду, али раду, којим ће привређивати, снажити се материјално или бар своју егзистенцију добро одржавати. У нас то није тако.*) Већи део нашег народа се бави земљорадњом, послом, који је везан за извесно доба године. Једно време радне снаге народне мирују, не привређују ништа, а и за то време рада, оне само толико заслуже, колико им је потребно, да врло примитивно подмире своје

потребе. Још мање траје време, у коме су женске радне снаге народне у кретању, па с тога сасвим тачно и сигурно можемо рећи: да женска наша мање привређује, него што износе њене потребе. Оне дакле раде с дефицитом па се онда то мора опазити, осетити и штетно утицати на привредно кретање читавог народа. Постаје питање: како да се створе такве прилике да женске привређују више него што им потребе износе? Другим речима: како да се створе такви извори зараде у нашој средини, да оне женске, које су упућене на надничење (а таквих има много) па и друге стално и сигурно зарађују? У томе се састоји питање хлеба у нашем народу, но то није читава садржина тога питања. Има ту још, али то нас се овом приликом не тиче.

*) (мислим увек на женскиње).

(Свршиће се.)

ДЕЦА СМО БИЛИ.

— Хајне. —

Лане моје, деца смо тад били,
Два детета, весела и мала;
Крили смо се по кокошињаку,
Где су многа пилад живовала.

Као пет'о кукурикат' знасмо,
Па како се ко откуд појави,
»Кукурику!« — и свак држ'о беше
Да су били то петлови прави.

Сандуке смо у авлији нашој
Све шарама лепим боловали,
То је био наш отмени дворац,
У њему смо дању становали.

Стара мачка комшије нашега
Често нам је у посети била,
И ми смо је поштовали јако,
Па је многи комплимент добила.

Иза њено драгоцено здравље
Љубазно смо питали једнако,
А после смо многу мачку стару
При посети већ питали тако.

Кадгод опет баш к'о стари људи
Потегосмо све озбиљне ствари,
И седећи спомињасмо често
Сретно доба из времена стари,

Кад је вера и љубав и верност
Пуно јача и сталнија била;
Кад је било и новаца доста
И кафа се јефтенија пила! — —

Ал', прођоше и те игре дивне,
К'о и све што измиче пред нама:
Новци, срећа и време и људи,
Вера, нада па и љубав сама.

Ђ. Лазић-Маринко.

Једна херцеговачка списатељка.

Женска, чије се име давно заборавило, коју нигдје нико спомињао није, и ако је некад радила и писала, зове се Стака

Скендерова, родом из Херцеговине. Она је, још 1858. године, у Гилфердингову зборнику Боснија Херцеговина и

Старая Сербія, написала Љетопис Босне, дјело које износи 106 страна, велике осмине, и које ни по чему није заслужило, да остане сасвим заборављено, да се на њега никад нико више не осврне, као што се до сада није освртало. Ми ћемо о овом дјелу једанпут опширније проговорити и постарати се, да наше читаоце упознамо бар са понеким одломцима његовим, а сад нам је само намјера, да изнесемо, како сам Рус, А. Гиљфердинг, пише о списатељци, у свом предговору поменутог дјела.

»Када сам био у Сарајеву« пише Гиљфердинг »хтио сам наћи кога било од домаћих, који би ми написао успомене о догађајима, што су се за његова живота десили у Босни, слично ономе, како је, мостарски архимандрит Јоаникије Памучина описао Херцеговину, под двадесетпетогодишњом управом Али-паше Ризванбеговића. Но за дуго нијесам тамо нашао ни једног човјека, који би био способан сабрати своје успомене и пренијети их на хартију, пошто рад такве врсте још није према духу Бошњака. Већ сам мислио да нећу моћи ни добити домаће историје Босне, када ме срећан случај упознаде са дјевојком Стаком Скендеровом, чији Љетопис овдје износимо у тачном пријеву.

Личност Стаке Скендерове врло је истакнута; Љетопис њезин носи на много мјеста одбљесак те личности. Нико од православних становника Босне не заслужује почасни назив народног раденика толико, колико Стака Скендерова, кћи о-средњег трговца, који се преселио у Сарајево из Пријепоља (Херцеговина), још је у дјетињству осјећала велику потребу за штампањем, и, не обзирући се на то, што се писменост сматра у Босни сасвим непотребном за женске, упознала се са црквеним књигама (јединим, у том крају, предметом читања) боље од икаква босанског свештеника... То је утицало на сав њезин будући живот. У дјетињству отац је одијевао у мушко одијело, што често тамо раде и православни и муслимани са својим малољетним кћерима. Стака Скендерова није више снимала мушко одијело;

то је био знак, да се одрекла од удаје и да се неће посветити искључиво својој кући. Мушко одијело ослобођавало је од ропства домазлуку, прибављало јој незаноран приступ у друштво мушких и, чудно казати, у цркву (јер у Босни дјевојке и младе жене посјеђују богослужење тек за вријеме поста и кадикада, на највеће празнике, иначе се иђење у цркву сматра неприличним); но у исто доба оно јој је наметало и обвезе, у одношајима према цркви и народу, које не носи обична босанска жена. Стака Скендерова живи у свијету, али се сматра калуђерицом, те би била у манастиру, кад би у Босни било женског манастира. Још као млада дјевојка, она је неко вријеме читала у цркви апостол, зато, што по српском обичају, то није дужност одрасла човјека него дјетета, а писмена дјетета није у оно доба било у Сарајеву. Страшна несрећа њезина брата, кога су (1841. год.) нечувено мучили, те је, оставши сакат, пао на терет сестри, још је више натјерала, да се посвети Богу. Њезино беспријекорно владање и готовост да помогне браћи у сваком народном послу, учинили су, те је била уважена и поштована међу сељацима свију крајева Босне, који су се често њојзи притуживали и тражили од ње савјета. Имајући приступ у гурске хареме и у куће, те научивши говорити турски, често је пута, са успјехом, бранила своје једновјерце. Међу једновјерцима њезине су симпатије, наравно, биле на страни сељака, који су страдали, а не на страни користољубивих трговаца, који су, држећи страну силника, гулили и грабили. Сажалење према сељацима а мржња према трговцима избија, као што ће читаоци видјети, сасвим јасно у њезином Љетопису. Да допуним карактеристику те интересантне Босанке, казаћу још неколико ријечи. Највећом жељом, главном цијељи живота Стаке Скендерове, било је оснивање женске школе у Сарајеву, зато, да би се ударио темељ образовању женских, међу православним Србима. Та је жеља сада испуњена, помоћу једне добротворке, и Стака Скендерова, у данашње дане, забавља се својом новоотвореном школом...“

Осим овога, ево шта пише Гилфердинг о њезину дјелу:

»Не очекивајте, можебити, од Летописа Стаке Скендерове пуне, фактичне тачности; али ћете зато наћи у њој вјеран одраз тога, у каквом су виду догађаји, који се десише у Босни, остали у памети самих становника. Почетак Летописа написала је списатељка по причању њезиних старијих сродника и познаника; пошљедњи догађаји описани су по њезиним успоменама. У Летопису ћете наћи епски карактер, својствен средини, у којој списатељка живи. Чим она пређе од

описивања какве било епохе право прича о догађајима, епска пјесма бесвјесно јој се излива испод пера....«

Срамота је, да више ништа не знамо о Стаки Скендеровој, осим овога, што нам је један Рус о њој написао. Али доста је и ово, да се види каква је то жена била и како је предано служила свом народу. Прије педесет година у овим земљама написати једно дјело, прије педесет година старати се о оснивању једне српске женске школе!.... Та имамо ли и данас једну, која је претекла!....

»Народ.«

ЈЕДИНИ ГОСТ.

Никог давно, да на моји
Куцне врати«;
Никог давно, да код мене —
Мало сврати.

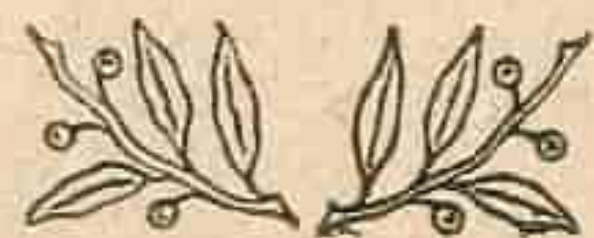
У беди сам па ни једног
Немам госта;
А у срећи док сам био —
Беше доста.

Гор. Милановац.

Само један, гост једини
У сред јада —
Што ме није оставио,
— То је нада.

Па и тај ми није искрен
Кад ми дође,
Јер ме вара, да ми живот —
Брже прође.

Влада М. Луњевица.

Игра као васпитно средство.

Свако занимање има свој васпитни у-тецај на мало дете. Зато и узимамо разноврсна занимања да дете са сваке стране васпитамо, јер чим једну страну и су-више узимамо, то другу већ пренебрега-вамо, или узимамо нешто што је мање добро на штету доброга, то не можемо рећи, да је васпитање потпуно. Кад по-мотримо разна занимања, која употребља-вамо код васпитања, видећемо, да има највише пробитачности игра и да она највише вреди. Јер игра је већ с дететом рођена и зато слободно можемо рећи, да игра са сваке стране има развијајући у-тецај како са психолошког, тако и са педагошког гледишта.

Ако посматрамо игру повеснички са-

свим до старог века, можемо наћи поста-нак њен. У Шпарти су приређивали ве-лике витешке игре, у којима су и деца суделовала, с овим су родитељи хтели да у деци побуде слободу, тело да из-вежба, очеличи а и душевно развије, те су, као што знамо и постигли. Доцније пак посматрајући повесницу мађарског народа, више пута ћемо се наћи с играма, што су мађарски младићи при васпитању у-потребљавали. Таке су „витешке игре“ биле приређиване за време краљева: Ро-берта Карла и Великог Лауша.

Психолошки при васпитавању игра упливише на познавање, осећај и вољу. На познавање упливишемо кад значај речи и предмета проширимо, што нам

игра много прилике даје; јер у свакој се игри окрену таке радње, које у дечијој души нису биле. Осим упознавања представе предмета и речи позна дете у игри играчево лично и предметово место и облик, онда му је ту простран појам истога; затим пак дозна и то, колико деце треба код извесне игре, да ли је више или мање потребно, овим упознаје бројеве, и тако долази у игри и време за мишљење. Јер н. пр. ако је Јован бржи од Стеве и једнак круг треба да обиђу, обоје знају да ће Јован победити. Из овог можемо видети како коректно поступа она васпитатељка која умножавајући дечије познавање оснива на игри. Мислећа, пресуђивајућа и закључна способност се развија у игри. На осећаје упливишемо, кад побудимо у њему према лепоме осећај; за време игре кад их на ред, чистоћу и тачност учимо, и тиме као природно учинимо, тако, да доцније видимо код деце при сваком занимању. При игри песма и она упливише на леп осећај, једном речју треба да се трудимо да дете и између игара може разликовати лепо од ружнога. Моралан осећај у детета у почетку са свим фали, зато са добро изабраном игром можемо то развити. Кад н. пр. таку игру приредимо у којој је једно дете главни играч и овом су дужни други да се поковају, онда се развија осећај покорности. Кад на једно дете ослонимо управљање ма какве мале игре и кад ту до краја зна да управља, радостан и напредни осећај развија се у њему. Тако исто у игри можемо развијати осећај поштовања, љубави, учтивости, симпатије и истинитости. Овде имамо прилике и на развијање веселости, јер има деце која су по природи озбиљна, а са веселом променом у играма, промену се, развесели им се нарав. Нешто и на познавање и осећај има уплива, тако на чуло и вољу упливише. Зато се и играмо „слепа миша“ (кад очи вежемо) да се развија слух, даље куц, мирис и пицање можемо игром развијати. На вољу упливишемо пак тако, кад н. пр. њих се више играју једну игру и у њој тако нешто дође, о чему једно дете држи да не може то учи-

нити, али види да друго полако уради, опроба и он, дакле хоће, и у много случајева и зна да учини.

Ако у опште педагошка начела прегледамо до краја, видећемо, да у умесној приређеној игри све има. Основ игре је кретање, а ово дете здраво боли, јер му је у природи, и у томе помоћу гестикалација и кретања што се догађају оживљава, јер с њима оно чинимо што му се допада. Игра одржава и дисциплину, на одређена кретања учи и научи ток игре те тако и ум развија. Поред детета употребљавајући одмерене игре можемо одржати и постепеност т. ј. прелазећи с једноставног на сложено, с лаког на теже напредовати. Душевно и телесно у игри се најбоље може развијати; овде се пружа прилика и на подражавање, упозна занатлије, ових посао и алате и ових употребљавајући начин. Помоћу овог развија им се задругарска воља и заједнички осећај, од чега ће у животу велику корист узети. Игра је оно занимање, у којем дете стиче себи знања из појединих личности или предмета и из природе животиња, о корисном или штетном својству н. пр. ако се таку игру играмо с њима, у којој лисица има главну улогу, за цело ћемо препределост истаћи пред њима. Ако пак „мачка миша вијала“ дознаће да ће мачка ухватити миша и појести, ако се пак играмо „дугонога рода“, знаће да рода воли жабе и да жабе у води станују и т. д.

Пошто нам више врста игара стоје на расположењу као: друштвене, мрне, веселе, седеће и живе, на више начина можемо утицати при васпитавању на децу. Са занимљивом променом на нарав утичемо. И народни осећај можемо побудити помоћу игре, јер нема ни у једном-једном занимању толико zgodних прилика за то као баш у игри. Учењем народних игара у којима се народни обичај и послови познају, употребљавањем народних оруђа побуђујемо у њима народни осећај, даље, кад се у игри песма (речи и арија) по народној преправи.

Једном речју, свугде и у свачему,

тако и у игри тражимо, употребљујмо од користи буде и да му служи на понос и користимо се, да дете не само себи и другу.

Чуруг, 12. (25.) децембра 1901. г.

М. С.

ДОПИСИ.

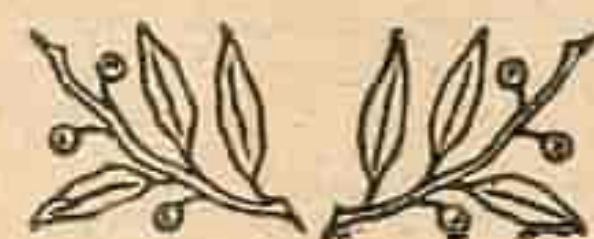
Сентомаш. — Како је и наше место једва једном везано железницом са осталим светом, отпоче и у њему живљи покрет у свим правцима. У њему су данас два велика парна млина и један од нафте; један уметнички американски млин на каналу, три рекавице на Криваји. Има велику дрвару, која парном снагом сече даске, грађу и остале дрвенарије за градњу и друге занате. Имамо фабрику за шибице, које тамане муве. Даље имамо две велике цигљане а спрема се и трећа на акције (деонице). У нас је сад трговина и занатлијство поскочило, а воде и раде на томе скоро сами Срби.

Поред Женске Задруге Српкиња, имамо друштво Трговачке Омладине, а основасмо скорим и друштво умерености, које смо назвали: »Српски

Спас«, јер ће нам то заиста бити спас, ако се одржи и буде напредовало, као што се ми надамо. За сад нас има 50 чланова.

Све то јављам женском свету, као радосну вест, јер ме весели појава, да се и наш славни и чувени Сентомаш или »Србобран«, како га у години 1848—9. прозваше, тргао иза сна и почео живље радити на привредној, просветној и хуманој основи, које тако жељно траже данас од нас Срба вредних и подузетних раденика у та три правца, која нас једино могу спасти и одржати у данашњим тешким временима: а знам, да и наш лист: „Женски Свет“ распирује мисао и вољу својих читалаца у та три правца, па сам за подстак и пример и изнео овде ове чињенице наше млађе српске генерације.

Ј. Б. Д.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Сегедин.

Добротворна Задруга Српкиња у Сегедину довршила је, прегледала и за уредне и тачне нашла рачуне своје задруге за прошлу 1906. годину.

По тим рачунима било је

1. Примање:

Од године 1905, остало:	К 241·17
Од скупљених прилога	» 610·—
Од забаве	» 148·64
Од полугодишње камате	» 200·21
Од чланарине	» 78·—

Свега К 1278·02

2. Издавање:

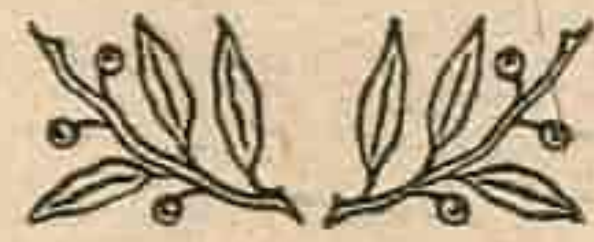
На штипендије	К 448·—
---------------	---------

На милостиње	» 127·—
На хонорар тајнику	» 30·—
За обнародовање добровољних прилога	» 40·—
Про калабрија	» 10·—
Привреднику	» 55·—
Риђичкој цркви	» 20·—
За венац Јелени Ракоци	» 10·—
Послужитељу задружном	» 20·—
На кројачку заставу	» 5·—
Цркв. певачком друштву	» 20·—
Једном питомцу	» 50·—
На ситне издатке	» 9·80

Свега К 584·80

Према томе прелази сувишак од Лазар Шивић парох, Јелена Телеки и
К 393:22 на рачун 1907. године. Рачуне Анка Шивић.
су прегледали и за добре нашли г.

С. Н.

ИЗ МОГА ВРТА.

ВОЋКА.

Ти тужна стојиш под зрацима врелим
Што летње сунце на те вазда лије,
А род ти зрели међу лишћем свелим
Уморно вири, суморност не крије.

Пожутело лишће - знак блиског ти гроба -
Чини се, да те растужује, сећа
Прошлости твоје и младости доба,
Свежега лишћа и мирисног цвећа;

И као да чујем задњу жељу твоју
Што се из целог твога грма креће:
Да распеш плод свој ту, на земљу своју,
Ал' стрепиш, јер то људи дати неће!

ПЛОДОВИ.

I.

Често вас посматрах док сте расли нагло,
Добијали сока, боју, грађу једру,
Под вама се грање полагаано сагло,

Нихајућ' вас лако у лиснату недру,
И зраци вас летњи купаху у злату;
Ал' сад јесен ступа ружна, сва у блату.
Оштра студен руши свуд привлачне дражи,
Живот малаксава: ал' сте ви сад лепши
Но икад до сада; мисао вас снажи:
Сазрећете скоро — сваки циљу спеши,
Сањајући слатко у окриљу смрти
Док се лист отрже, грање голо дрхти.

II.

По гранама танким много вас је било,
Ал' посматрах често неколико красних,
И дивих се њима: беху понајвећи,
Трептаху у пламу боја лепих, јасних;

И ја мишљах да ће сазрети пре свију,
Циљу свог живота раније доспети:
Тада холуј један суд ми променио
— Највећи су пали, не доспевши мети!
Су вода ње. Рад. П. Ћирић.

НА ЗАХОДУ У СЕЛУ!..

(Илузија.)

Још мало, па тек што није сунце сакрило
своје румено умиљато лице, које бацаше опро-
штајне погледе; као да се смеје од радости, ле-
поти шареног света.... Тамо у зеленом лугу,
склонио се славујак, па тако умилно извија сво-
ју песмицу, трудећи се да увелича, ону вечер-
њу, благу, примамљиву лепоту сунчаног за-
ласка!.....

Та славујева песмица, тако нежна, тако
складна, као да одговара смејању сунца, дови-
кује му несташно: „Лаку ноћ! — До виђења“!

Благи пролетни ветрић, лелуја тихо, поме-
шан са мирисним дахом шумског цвећа, доноси
од некуд, неку дивну мелодију, чобанове фру-
ле, удружену са прекидним звоњењем, малих
овчијих звонаца....

Оно величанствено румено лице сунца; оно
складно и њежно певање славуја; оно прекидно,
тихо звоњење овчијих звонаца, она божанстве-
на дирљива идила. Она примамљива шумска ти-
хост, благост, са мирисним даном. Као да све
то изгледа, да се човек налази у усамљеном ма-
настиру; где стари калуђер, тихим, благим гла-
сом пева побожну песму са кадионицом у руке,
растура мирисаво, божанствено миље тамјана. —
Као кад клечи пред дверима чита побожну мо-
литву свршавајућег дана, у благој тишини
божјег дома. Где се чује тихо звоњење, — обја-
вљује вечерњу!.....

А онај мирисави дах, онај благи поветарац,
као да те постепено опија, заноси; а ти се при-
дајеш, ко детенце миловању. — Срце бије весе-
ле откуцаје, — душа слатко осећа, — машта
бујно идеалише...

Ти гледаш, бацаш жељене погледе около... Изгледа, као да пред тобом стоји, лепа невинна цура, па те зове, — зове те у њежни загрљај. — А ти раздраган, предајеш се, она те љуби, љуби те нежним пољупцима; ти се осећаш, тако слатко; тако мило, па уживаш никад да се не одвојиш!..

Ти сањаш, машта ради!...

Онај свеж, мио, заносљив, вечерњи дах те освежава, а теби је тако слатко; па ствараш у души рај!...

Поглед ти се опет оте оном примамљивом, руменом лицу залазећег сунца, које, као кад хоће у последњим тренутцима, да пружи сву своју драж! Смеје се умиљато, безазлено остављајући свет, да мирно почива, као и мајка чедо своје... Посматрати те тренутке, лиснату околину, где кроз грање зелених дрвећа, продирају последњи румени зраци; посматрати сву драж природе, мора се рећи: »Боже, Боже, велики си"! —

Па ту се тек налази цео свет човечијих идеала; ту се налази извор песничких осећања; ту се пружају природни оригинали и карактери приповестке. — Ту ум не може стати; ту машта не може бити мртва!...

Оно шуштање зеленог лишћа; оно тихо шапутање благог поветарца; она њежна славујева песмица, весело цвркутање врабаца; све, све около тебе, изгледа као нека божанствена мелодија красних гласова, па опет као да чујеш једну песму: „Ох, ала је диван овај свет"!...

Оснић, Маја.

М. Ј. Аврамовић.

У СУТОН

— ЈЕДАН ЛИСТИЋ ИЗ КЊИГЕ ЖИВОТА —
БОРИ Л. ЦЕНИЋУ.

Хм! — Питаш ме, драги пријатељу, што сам се ућутао? — Што?! — Ућутао сам се, што ми је душа сломљена, тело измучено, живот досадио...

У глави има хиљаду мисли, које би хтеле напоље, па не могу по реду да изађу, већ пођу све на једанпут, закаче се и... не могу даље; нешто им пречи, нека их сила задржава да пођу, и оне тако стоје.... Оставиле су мало места за друге мисли, а кад дођу друге, шта ли ће тада бити?! —

Моја глава, која је тако слаба, за тако силне ударе, мора препући! Мисли ће тада излете ти сам од ње, страших се за самог себе. А она?

све од једанпут, али их тада нико неће разумети... — То је исто, као кад у некој затвореној изби говоре неколико људи, сваки за себе, а неко наиђе, желео би да чује, то јест, он их чује; — желео би да их разбере, ал' не може... не може!

Тако исто и моје мисли кад појуре све на једанпут, неће их нико разумети..

Еманциповати човека — треба много стрпљења, треба много жучи. Обуздати човечије страсти, треба чврсте енергије. Ја никад не бејах тако страстан, био сам и сувише енергичан, али сам ослабио. Енергија, тако јака и тако силна, која је била у мени, у тренутку ме је оставила.

Ја сам нерешен, не разумем самог себе, не знам шта је са мном. — — — — —

Устајем врло рано, одем у парк, шетам... Птичице се надмећу својим гласом, својом милом песмом; а ја то ништа не осећам, ништа не разумем. Све је око мене: хладно — тупо — немо.

— — — — —

Што год је весело, то ме растужи. У грудима осећам неку празнину, нешто ми недостаје, — али шта? — Хм, шта?! — Кад одем на гробље, ту се раздражим, тамо се развеселим. — Гледам оне хладне раке, знам да леже ту она бића, која су мртва, хладна — непомична... И ја сам мртав, хладан, али непомичан, већ се крећем с туђом вољом — као аутомат.

Пре неки дан бејах на гробљу. Чух једну старицу како јадикује, нариче за својим јединцем; ражали се и мени, грунуше ми сузе на очи, плаках дуго, горко, не знајући ни сам зашто... Прошапутах: — не плачи, он је срећнији од мене, пусти га нека спава свој вечити сан.....

Ох и ја тад зажелех тај вечити сам. — О, како то боли, како то тишти, како то пече — — — — —

Ови сури облаци много утичу на мене; намргођени, хладни пролазе поред мене! — Ја их гледам, тражим ма и најмању тачкицу азурнога насмејаног неба, да разгалим душу своју, али заман — нема. Они пролазе натуштени гордо више мене, као да ме презиру. Суза ми кану из ока, те окваси моје суво бледуњаво лице; јак испрекидан уздах оте ми се из груди, а кроз уста прође тихи шапат: — Боже ја нисам крив!

— — — — —
Да, ја нисам крив. Ја је нисам волео, бегав од ње, страших се за самог себе. А она?

— Она ме мољаше, плакаше, тражаше мој поглед, тражаше пољубац с мојих бледих усана — а ја јој дуго и дуго нисам хтео дати...

Дадох јој све: и поглед и душу, и мисли и срце, и тако дуго тражени пољубац... Она ме је љубила, грлила, миловала, волела... волела —

И опет свет! — Тај горди, светли, грозни, немилостиви свет — трже ме из тако слатког сна, рину ме бездушно у понор... И сад шта?... Мислим о оном сну, не верујем да сам га сањао! Грозна хладноћа, тишина, тамнина — душу ми је обузела. Тежак је терет на души мојој, чујем само како ми уплашено срце ненормално у грудима бије, и то ме још више страши

Шта ли ћеш ти мислити о мени кад прочиташ ове редове моје исповести?! — Питаћеш се: како се од тог несташног веселака претвори силан меланхоличар, несимиста? — Како! — Време и свет, само су они у стању да преобразе човека... Ја нисам више онај твој стари увек весели, увек насмејани, увек задовољни и безбрижни пријатељ.

Како да ти кажем, управо ми је тешко и нисам у стању више да себе опишем, јер не могу самог себе више да познам....

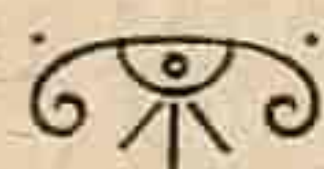
* * *

Давно се сутон слегао, давно се поноћ свила... Давно се већ овај земаљски свет заљускао чаробним сном, осмејкујући се у сну учињеној злоби и пакости дневној... Изгледа ми све то већ спава... Али не, као да сад тебе гледам; како си се налактио забринуто, читајући ову моју исповест, тек само један листић из књиге мога живота.

2 — IV — 1907. г.

Ниш.

Драг. Т. Поповић.

СА СЕЛА.

написала:

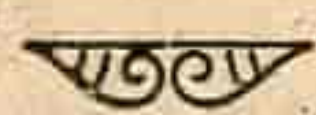
Даринка Буља.

Раден дан, — диван пролетњи дан, који само бујна песничка машта уме описати. — Прођем — послом — главном улицом; — код сваке четврте — пете куће, можеш по коју баку, средовечну жену, младу и девојку видети где се скупиле у гомилу, па говоре... говоре....

А шта говоре?! — ко се удао или оженио, — ко је умро, колко која цура дуката има, какве ће дарове однети, — а главно је ипак оно: »казала — казала« и то да нико више не зна, само Пела... и пола села! — А најглавнију »тему« разговора — и код њих — »мода« сачињава. — Једна ће рећи: е — што сам видедела у вароши на једној фрајли »перџа«, одмах сам и мени така купила, али шта мислите 12 круна сам дала за њега. — На то ће друга: е — ја сам за 50 круна купила себи, баш исти онаки »панерто«, што га има једна госпоја у вароши. — Зар су оне боље од нас, ми радимо па бар и заслужимо да се по »моди« одевамо; — сложише се све у један глас... »А, видим како радите, зијате и лармате, не може човек на миру проћи а да га не исмејете, и оговорите«, рече љутито деда Јаша, који се у вратима појави и караше женскадију, што се пред његовом кућом окупала беше... »Е деда Јашо, данас се не ради«. — »Ето врага, па зар опет »свети — не ради«?! — па ето ипак радите, још како много и тежак посао! — радите на злу и неслози сеоској, куда ћете горег посла, то је већи грех но да шијете и крпите, »крпеж кућу држи — а сплеткарење је разорава«. Код вас жена више светаца, но у години дана. — »Понедеоник — запонеоник. Уторак — подупорак. Среда — не преда. Четвртак — невртак. Петак — женски светак. Субота — Недељина сестрица, а Недеља — та то и луд зна да се не ради, ругаше се деда Јаша. — Па где је тек: »мало ради — а много кради?! — Подкрадате мужеве и синове своје па продајете златно жито за трећину цене, и купујете крпе и рите. — Јао тужан, како би девојка у једној истој хаљини двапут могла ићи на »плац« у коло?!..... Све ћуте, а деда настави. —

Ено, како је прошла Јана Новићка? — Сваки дан по мало жита у кецељу па хајд код комшије. — Овај паметан човек па не да новаца, платиће док се накупи више. — Дође да плати порцију; — има жита за годишњи хлеб, још може који метер и продати. Кад на таван, једва је метлом два метера накупио. — Жена још бесна »е па троши се, деца су. Ларма, свађа. — Чује комшија, сети се шта је. Дobar дан, — Бог ти добро дао — а жени ево зао! — А како то?! — Ето од 35 метери жита, ево шта видиш, а ова моја ми соли памет, вели троши се. — Мани је комшија, већ хајде са мном врло важно

га посла имамо. — Одоше, а овај лепо Новића управо на свој таван. — Ево драги комшија то је твоје жито, мораш га колима однети а она га у »кецељи« донела... Шта је даље било знате. — Ето таке сте ви... Ух кад се сетим и сад ме срамота; стојим ја код кола па гледам младеж, кад ме тек изненада луши неки стран господин. Јел' те деда, зар у овоме селу тако много фрајла има? а где су наше лене ратарке?! — Јао мене, непознати господине, то нису фрајле, већ баш наше кћери и унуке! — Ашта су деда? — Како шта су, па девојке су. — Знам, знам, какве вере и језика?! — Та Српкиње господине, праве Српкиње!... Ха, ха, ха, какве Српкиње у томе оделу?! — Ја знам: бела као снег кошуљица »златара«, па од свиле црвен прслук златном чипком оперважен, бела у честе боре убрана, молска или сади платна сукњица, па плаве боје опет са чипком, кецеља; — ах милина их погледати када у томе оделу коло поведу! — то су деда Српкиње, а ово чудо — не знаш шта је! — Смејаше ми се у очи стран господин. — А мени децо, да пропаднем у земљу! — а љут сам као рис са немоћи своје, јер видим да има право. — Еј, Боже, мода, крпе и лудорије, то је зло што нам земљу продаје и упропашћује јадне оцева и мужева! — Иноверци немају толко светаца, па их Бог волије. Они раде, штеде, слажу се и потпомажу, па и напредују! — Они ни потуре не носе на пијаци, него још носе кући, за поврће и друге ствари добивен новац, јер им не зврји у дворншту ни по нокта земље, празно, но је сваки кутић засађен и засејан. Еј — еј ако тако устерате биће зло, заврши деда Јаша тужно и оде за својим послом. — И ја пођем даље још тужнија, размишљајући о злу, које сви видимо и осећамо; — пише се о томе, предаје и говори, али је све још увек на папиру, — сам Бог зна како ће се све то свршити!...

МАРА БУЊЕВКА.

Мара, буњевка, била је најлепша девојка у Сомбору, њена лепота прочула се на далеко. Али исто тако као што је била лепа, била је и поштена, скромна и вредна. Родитељи су јој пиљарили на пијаци. Па и сама је продавала цвеће из своје баште коју је сама обрађивала. Осим тога била је вешта и у другим пословима. Знала је многе лепе и fine ручне радове, па и ве-

штачко цвеће правити. Истина сва та њена вештина није јој много прихода доносила, али је била поносита, и држала је много на своју девојачку част и многој девојци служила је за углед.

Господа су се врзла око ње, по неки се усудио да јој и неке предлоге прави, али она би га одбила таким природним девојачким достојанством, да му није више падало на ум да јој се приближи. Тако је она задобила свачије поштовање, а особито су је заволеле госпође. Шта више многе су је звале својим кућама, да је виде, и да се надиве њеној лепоти, као и њеном умиљатом гласу, јер је врло лепо и певала.

Мара није била проста, читала је врло лепо, па су је госпође зими звале да им чита кад није било за њу зараде на пијаци, те се читањем још више усавршавала, и задобила је лепо, и fino понашање. Тако ју је скоро редовно позивала гђа Путниковица, та је гђа имала деце којој је долазио неки млади приправник као њихов учитељ, по имену Мирча. Па кад би лепа Мара, читала госпођи, деца би одмах са својим учитељем по свршетку предавања, дошла да слушају њено лепо и правилно читање. А млади Мирча био би сав очаран кад би је само могао видети.

Мирча је био исто тако сам сиромашних родитеља али врло ваљан младић, један од првих ђака у препарандији. Притом је био леп, пријатан само мешто слабуњав. Професори су га волели, а директор га је особито одликовао, и живо се заузимао за њега, да га избере Црквени Сабор за питомца те да настави више науке, и постане професором. Али Мирча се озбиљно заљубио у лепу Мару, а није могао одолети срцу да је не види сваки дан бар једанпут. Тако је често лети одлазио на пијаци под изговором да воли цвеће, и да купи који цветак. Мара је то опазила, па јој је жао било што троши на те ствари које му нису потребне. А знала је да је и он сиромаша као и сама што је, те би му често казала — а пазила је да га не увреди:

— Данас вам ја поклањам ову лепу ружу. Или изберите који други цвет који волите, и он би био том њеном најњом усхићен, а и она би сва поруменила, јер га је и она радо гледала, ма да му никако није показивала своју наклоност. Он је био стидљив, па јој није смео ни

споменути о својој неисказаној љубави. Само би јој се учтиво захвалио и једва промуцао:

— Ох како сте добри! И то би био цео разговор што би с њоме проговорио. Али су се у души обоје осећали сретни што су се видели. Обоје су сањали о сретној будућности ма да своја осећања не повераваху речима једно другом.

Кад је Мирча свршио последњи разред пре-парандије, директор га позва, па рече:

— Драги мој Мирча, ти си свршио са одликом своје науке, а тек ти је двадесет година. Била би заиста грехота да те баце где год у село за учитеља, кад би могао бити са твојим даром народу од многе веће користи. Ја сам, са неколико својих пријатеља израдио код црквеног сабора, те су и тебе међу десеторицом питомаца изабрали да се даље образујете, и уверен сам да ћеш наше наде и на даље оправдати као најодличнији. Дакле спреми се, драги Мирча, да поћеш кад буде време. — Наједанпут за-стаде, погледа Мирчу који је побледио као смрт и оборно очи, запита га скоро поплашено:

— Шта ти је Мирча, да ти није зло?

— Не, господине, није ми зло, само сам потресен вашом толиком добротом, тим више што сте се заузели за једног незахвалника, јер ја не могу примити ту милост коју сте ми израдили.

— Не можеш примити? викну изненађено директор, за што млади човече? какви су то узроци што те спречавају од науке?

Мирча је био у највећој неприлици, па једва промуца:

— Ја бих био сасвим задовољан да добијем ма и најмању штацију учитељску — јер — видите господине — ја имам и родитеље који — — —

— То није никакав разлог. Твоји родитељи, и ако су сиромашни, имају свој занат који их поштено храни, а отац ти је још доста млад и крепак човек, а и сам је био врло сретан кад сам му саопштио да си изабрат за питомца. Ту мора бити други какав узрок који те задржава да не поћеш оним путем на ком те очекује срећа. Говори момче, хоћу да знам тај узрок.

Мирча поцрвени до ушију, видело се да се бори и не одговори ништа. А директор нестрпљиво рече:

— Е момче, ако ћемо ћутати, не ћемо далеко доћи, а ја хоћу да знам — за тим га погледа па наједанпут га запита:

— А да ниси заљубљен Мирча?

Мирчу ударише те речи као гром из ведре неба, бледио је и црвенио, да је могао пропао би у земљу, а директор пошто је мислио да је погодио прави узрок, насмешни се па рече:

— Но, што си се тако убезекнуо, није ни то баш тако велико зло. Само ми реци, која је то што је те тако занела, и је ли достојна тебе? Мирча једва промуца.

— О господине, то је најчеститија девојка коју сам икада познавао.

— Лепо младићу, лепо, али сад ми реци и чија је?

— Па то је лепа Мара буњевка. — Директор га погледа изненађено, па викну:

— Момче! Шта ти пада на ум, да узмеш девојку од простих родитеља, која пиљари на пијаци, па још из друге вере. Зар не знаш какве тешкоће праве њихови попови —

— Ја све то знам, али шта могу да чиним? покушавао сам толико пута да не мислим на њу, али све бадава.

— Па — волели и она тебе?

— Не знам!

— Не знаш! — Па чему се надаш ако те она не воли? — Мирча уздахну тешко па рече:

— Онда не знам шта ће са мном бити.

— Ти си лудо момче, волети девојку, а не знаш да ли и она тебе воли, а њој за љубав одричеш се своје сјајне будућности; какав си ти вајни момак да је не смеш запитати.

— Кад је тако строга. —

— Строга јесте, али са насртљивцима а према онима, који поштено мисле, уверен сам, да би те саслушала, па или би ти рекла да те воли, или не, тек би био на чисто. Могао би се ода-ти својој науци, а девојку заборавити.

— О то не бих могао. Мислим да без ње не бих могао живети.

Директор стаде нервозно ходати по соби, за тим стаде на једанпут пред Мирчу па рече:

— Чуј ме Мирча, да те не познајем као озбиљног младића, узео бих ту твоју љубав ола-ко. И рекао бих ти: окани се ћорава посла, а гледај своју будућност, али као што си у све-му сталан држим, да си и у љубави такав, па се бојим — мало застаде, па после мале почив-ке настави:

— Хоћеш да је ја запитам би л' пошла за тебе?

— О господине, повика Мирча чисто ван себе од радости, — како сте добри!

— Добро, запитаћу је, али под једним условом: ако се њоме и ожениш, да ипак наставиш своје науке. А како ћете животарити, то ће бити ваша брига. Ма да — право да ти кажем; волео би прво да свршиш своје науке, па онда да се жениш. Ако би те она дотле чекала добро, а ако не, дотле би се и ти мало расхладио, па би се могао оженити као већ професор девојком, која би имала и мираза, па и из боље породице. —

— А шта би ми све то требало кад би са сваком другом био несретан. Или би можда и умро од туге.

Директор је и сам помислио да би тако и било, пошто је слабуњав, а и врло осетљив, увидео је, да нема другог излаза, но да сам запита девојку, хоће л' да пође за Мирчу.

Родитељи лепе Маре, као што беху велики католици мало се опираху, и ако су сматрали за велику част, да је сам директор дошао да им ћерку запроси за Мирчу. Али кад су запитали Мару, која им одговори да и она воли Мирчу, морали су и родитељи попустити. Још им је нешто католички поп правно сметње, и, девојку одговарао да не полази за Србина, да ће учинити велики грех ако одпадне од католичке цркве, једине вере која спасава и т. д. Али Мара се не даде поколебати и најпоследњом муком венчаше се сретни младенци. Мара је навршила осамнајст година, а он двадесет па пошто му груди нису биле довољно развијене за војника, био је ослобођен и од војничке дужности. Међу тим приспело је и школско време, а сретни Мирча оде са својом младом женом да продужи науке.

Тешко су живели, радили су неуморно обоје. Она је радила за наручбине ручне радове, а он је давао кондиције, а благодјејање које је Мирча уживао, било је тако јадно да ни за њега самог не би било довољно. Па као што је био слабуњав, а притом врло честољубив, поред напрезања да што више заслужи да би могли живети и неуморног учења само да не заостане иза својих колега, црпео је и сувише своју снагу. Често су провели дан о сухом хлебу, али их је љубав храбрила да не клону духом. Последње време кад је свршавао науке, и својој се мети приближавао, оронуо је већ са свим са здрављем. И кад је и последње испите сјајно положио, клонуо је сасвим, и затворио своје уморне очи за навек. То је био голем удар за

несретну Мару, изгубила је свога доброг мужа, и остаде пука сиротица.

Мирчу су ожалили и професори и другови али за јадну удовицу слабо се ко бринуо.

* * *

Мара је дошла кући својим родитељима, али за њу није било више оно време кад је могла с њима заједно пиљарити. Мирча да је живео постао би професор, па зар би могла сад као његова удовица да седи на пијаци и да продаје зеље? Не, она сад мора гледати да на други поштен начин заслужи свој хлеб насушни. Одма се обратила госпођама да јој даду рада, и они јој радо притекоше у помоћ. Па и ако је израђивала најфиније везове, био је то ипак горак хлеб поред ког је врло бедно живела, јер се тај труд није довољно наплаћивао.

Сад као млада и лепа жена, имала је још више понуда од разне господе, али их она још поноситије све одби. А и жалост за Мирчом, била је тако велика да се сасвим повукла од света, и само је излазила кад је носила довршене радове својим муштеријама.

Њена је срећа трајала врло кратко, три године је проживела са Мирчом, и ако у сиротињи, али их је љубав и нада храбрила на бољи живот. Сад гледа пред собом грдну празнину и неизвесну будућност.

Од то доба протекло две године. Баш у то време заратила се Србија са Турском. Опомињала се живо како се њен Мирча интересовао за све што би се догађало у Србији. Па како је једне вечери једнако на њега мислила, у тим мислима је и заспала, и у сну јој се појави Мирча, како јој прилази и светује говорећи јој: »Иди, и негуј рањенике, а Бог ће те за то добро дело наградити, тамо те срећа очекује.« Кад се пробудила, мислила је о том сну, и најпоследње у њој се појави жеља да оде и да испуни ту жељу мужевљу. Али како, и на кога да се обрати, ко би је могао упутити? А некако се и устручавала да повери коме ту своју жељу. Својим родитељима није смела о томе ни споменути. Па размишљајући прође и лето и настаде већ и дубока јесен, и она поче већ и очајавати да ће се и рат свршити, а неће моћи испунити жељу свога мртвог мужа.

Једног дана, мајка јој дође с пијаци кући сва прозебла од јесење кише, те добије јаку грозницу. Мара се поплаши те одмах позове

лекара. И пошто је лекар умири да није ништа опасно, да је мајка само мало назебла, и препиша јој лек.

Кад пође лекар кући, Мара га испрати, па га наједанпут запита сасвим одважно:

— Какве новости чујете са бојнога поља?

— Он је зачуђено погледа на запита:

— Да ли вас интересује рат?

— О још како, ја сам поред мога сиротог мужа, и сама постала добра Српкиња, и желела бих, да припомоћем тим бедним рањеницима.

— Па што нисте отишли као болничарка, зашта је доктор.

— То сам и хтела, али нисам знала на кога да се обратим, ко би ме могао упутити куда да идем.

— Требали сте мени доћи, ја бих вас препоручио моме колеги, који се такође тамо бави. Али сад је већ доцкан, рат се свршио, или боље рећи сад је примирје, које неће дуго трајати. Известно је да ће на годину рат на ново букнути, и онда ће се и Русија заратити с' Турцима. Па онда ако заиста имате вољу и храбрости да одете као болничарка, јавите се мени, а ја ћу вас упутити на мога пријатеља, па ће вам он казати куда — и у коју болницу треба да идете.

— А зар сад не бих могла отићи? Зашта га Мра.

— Сад вам није вредно ићи кад је примирје сјуро закључено.

Мара се мало замисли па онда рече:

— Молим вас не говорите никоме о томе што сам сад с вама говорила. Знате какав је свет, из тога би могли свашта испредати. А ја вас уверавам да бих тамо отишла са најчистијом намером.

— Знам ја то, госпођо Маро, познајем вас добро, будите мирни, од мене неће нико чути о вашој намери — за тим јој стиште пријатељскируку, и оде.

Мара остаде замисљена. За што се није пре обратила на доктора, сад је пропустила нешто — сучим је могла учинити добро дело а задушу своје добром мужу. Чим јој он то у св светује, зацело жели то његова душа. И сад : била још жалоснија.

Дђе и зима, многе је ноћи преседила и бола с очи да би се могла изранити са својим родитељима. А кад сину пролеће и озеленише вртог, Мара приону више но икада да засеје не сао цвећа, него и свакојаког поврћа, само

да што више мајка може на пијаци заслужити. И заиста као што је свесрдно радила, тако јој и Бог благослови труд, те је свега било у изобиљу. Воће је родило како одавно није, било је разног племенитог воћа, а она га је сама и каламила. Тако је она са неким унутрашњим задовољством посматрала свој плодни рад. И радовала се, што је својим родитељима приправила бољу зимницу.

Чим је букнуо други рат, Мара, одмах оде доктору, и рече, да је приправна да оде на границу као болничарка, да негује рањенике. А доктор ју је одмах препоручио своје колеги. Мара рече и својим родитељима шта је наумила, мајка се чисто запрепастила од чуда, кад је чула да јој кћи, хоће да иде тамо где се бију, међу саме војнике, па љутито подвикну:

— Шта! Зар ти да идеш тамо међу саме војнике. Ти која си увек држала на своје поштење, па зар приличи то за поштену жену?

— Мамо, рече јој поносито Мара, ја ћу и тамо поштено живети, као и овде што сам, а не идем тамо међу обесне војнике, него да негујем јадне рањенике, а то је мамо хришћанско дело. Тим ћу испунити и свету жељу мога доброга Мирче.

— Каквог Мирче? Какву жељу? Да си ти нас слушала, не би данас поред своје лепоте, овако јадно живела. Искали су тебе и богати честити мајстори. Али ти хоћеш за твога Мирчу, па ето како те је оставио да се злопатиш с нама заједно.

— Драга мамо, не грешите душу, и не дирајте мртве. Хоћу сад да вам кажем мамо, шта сам уснула пре годину дана. Дошао ми је Мирча, па ми рече: »Немој се Маро тако мучити. Тебе чека срећа, ако ме послушаш, иди тамо где се бије крвав рат, негуј оне јадне рањенике па ће те Бог за то наградити«.

Мајка ућута, била је побожна, веровала је, да се мртви кадкад појављују у сну својим милима са добрим саветима, не одговори ништа више, само слеже раменима, прекрсти се, па после дужег ћутања рече:

— Кад је тако, а ти иди ћерко, и ради како те Бог учи, и наша дивица Марја. Амен!

Мара није оклевала ни часа, одма се спреми, опрости се са својим родитељима и оде.

Сад се по Сомбору подиже читава хука бука, ови су познавали лепу Мару буњевкињу, а доцније Мирчину жену, као поноситу и честиту, па

наједанпут оде у туђ свет међ војнике. Шта тражи она тамо! То им никако није ишло у главу да ју је тамо вукла племенита жеља да буде од користи оним јадним рањеницима. Па јој ни мајку не поштедише. Где год су је срели, запитали би је:

— А куд оде ваша поносита ћерка, зар је то корак за поштену жену? — А други би рекли:

— Зар јој овде не беше нико по вољи? А неки би подругливо додали:

— Гле, гле, ваша цура оде на пазар — како се то слаже са њеним поносом?

Свака таква реч била је за јадну мајку, као оштар нож, који би јој срце парао. Није се јадница знала ни бранити, само би тешко узданула, а сузе би је облиле. И кад би кући дошла, онда би је још и муж напао: да је свему она крива.

* * *

Мара је међу тим прispела на означено место. И одма је ступила у болницу. Кад је ушла и видеала оне силне рањенике унакажене ранама, њој се наједанпут смрче пред очима, и мислила је да ће пасти. Али у сред тог потреса појави се у њој неко јаче осећање, које надвлада њене живце, а то је »сажаљење« према јадницима, који су морали оставити мајку, жену, децу и сестре своје, и својом крвљу наквасити бојно поље. Па дух њеног Мирче зар јој није у сну световао: да пође у болницу и да негује ове беднике, та је мисао охрабри, и прихвати се савесно своје дужности. Одмах је својом скромношћу задобила поштовање целе околине. Њена врлина сачувала ју је у свакој, па и у најопаснијој прилици. Било је ту младих лекара, који су се чак и кладили међу собом, који ће пре задобити њену наклоност, и кад су се у својим надама преварили, онда су је поштовали и заволели као своју сестру.

Међу многим рањеницима, које је дворила и неговала, био је неки руски наредник по имену Никита Федоровић, беше лако рањен па је у брзо и оздравио. Кад хтеде поћи из болнице, рече јој:

— Би ли, сестро, хтела поћи са мном у Русију кад се рат сврши? — Мара га погледа зачуђено, па нешто и увређено запита:

— За што да идем с вама у Русију? Каква посла имам ја тамо? — Никита се мало збуни па рече:

— Ја мислим, ако би имали вољу да пођете за мене, да ми будете жена. Ја нисам простак, отац ми је био свештеник, а имам прилично велико имање, код мене нећете трпети никакву оскудицу. А ја бих био сретан кад би пошли за мене. Промислите се још за ова два три дана док се овде бавим, па онда одговорите.

Мара, после мале почивке рече:

— Добро, промислићу се, па ћу вам одговорити.

Никита је био средњег стаса, није био леп, али није био ни ружан, имао је врло доброћудно и поштено лице. Био је то прави добродушни Рус. Мара му се допала као скромна жена, он ју је посматрао за време свога боловања, па је видео, да је поред своје необичне лепоте остала, чедна, за то и науми да се ожени њоме.

Мара је размишљала шта да ради, да ли да пође за Никиту. Пука је сиротица, а он јој се свиди, поштен и добар човек. Па шта би могла боље пожелети. Тако је мислила, па му једног дана рече:

— Ја пристајем, да пођем за вас, али под једним условом.

— Да чујем, шта желите.

— Имам сиромашне родитеље, ја сам им едино дете, и једина потпора. Ми немамо никаквог имања до једну малу кућицу која вреди највише четир до пет стотина форината. Дакле, ако збиља имате вољу да пођем за вас, онда ће моји родитељи то мало имање продати, и ићи с нама заједно у Русију, јер ја их не могу оставити саме.

— Пристајем врло радо, одговори Никита, ја и онако немам више родитеље, па ће ми они моје заменити.

Мари се напунише очи сузама, и помели: сан ће се мој испунити, Бог ће ме награди за добро дело, које чиним рањеницима, као што ми је мој Мирча казао у сну. — Затим јој Никита даде као својој заручници прстен, па јој онда рече:

— Пошто још данас полазим на траг војску, о нашој веридби не говорите никоме! Ако Бог да, да се жив и здрав вратим, онда ћмо се венчати. А ви драга моја веренице останите овде, ту ћу вас потражити. А сад ми с Богом стајте! — Тако Никита оде наново у војску.

(Свршиће се.)

Г Л А С Н И К.

Г-ђица Владислава Политова, мила ћерка нашег првака, г. дра М. Полита, положила је уочи Усековања о. г. испит зрелости на новосадској српској вел. гимназији и проглашена зрелом *bono cum profecti*. Честитамо!

Забава. Добротворна Задруга православних *Жабалкиња* приредила је на Вел. Госпојину 15. (28.) августа о. г. свечану забаву с играчком у корист своје благајне.

Конгрес бугарских жена. Јула месеца о. г. одржан је у Софији конгрес Бугаркиња. На том конгресу било је заступљено 27 бугарских задруга, у којима има 1800 чланица, а капитал им износи 200 хиљада лева (круна).

Одликовање. Њег. Величанство, краљ Петар, одликовао је орденом св. Саве V. степена две заслужне раднице на јавном пољу, г-ђе: *Јелисавешу Миланковићку* и *Милеву Ризиницу*, које су као таторке цркве св. Наталије стекле великих заслуга, а имају знатних заслуга и по Женско Друштво. Ми се радујемо том високом признању и честитамо им ово одликовање.

Верени и венчани. Г. *Радивој Стојковић*, из Модоша, верио се с г-ђицом *Меланијом Александровићевом*, ћерком г. Ђоке и Ане Александровића, поседника и трговца из Вршца.

Г-ђица *Катица Грговић* из Буте Монтање у Америци, наша стална претплатница венчала се 8. (21.) јула о. г. с г. *Јаковом Вуковићем* из истог места.

Г-ђица *Софија Томићева*, учитељица и скупљачица за наш лист у Фочи, верила се г. *Јосифом Тошовићем*, тамошњим учитељем.

Г-ђица *Зора Георгијевићева*, ћерка уваженога трговца и поседника г. Јоце Георгијевића из Новог Сада, венчала се 26. августа (8. септ.) о. г. с г. *Станком Божанићем*, чиновником Унион Банке у Бечу.

Г. *Пешар Адамовић*, син уважене трговкиње новосадске, г-ђе Софије удове Адамовић и абсолвирани лекар у Бечу венчаће се у недељу 2. (15.) септембра о. г. у Митровици с г-ђицом *Нашалијом*, ћерком удове *Александре Стефановић* из Гргуревца и нашем претплатником.

Г. Драгутин *Ненадовић*, овдашњи трговац,

венчао се 16. (29.) августа о. г. с г-ђицом *Маром Винокићевом*, одавде.

Господин *Јован Кршић*, виши чиновник Привил. Народне Банке Краљевине Србије, а син нашег сарадника г. Васе Кретића-Љубисава (дра Казбулбуца) и супруге му Катарине, венчао се с г-ђицом *Станком Продановићевом*, ћерком г. Милоша Продановића трговца сентомашког и супруге му Софије, у недељу 29. јула о. год.

Нека је свима срећно и благословено!

Освећење заставе срп. певачког друштва: „*Милутиновић*“ у Бос. Крупи обављено је врло свечано 27. јула о. г. Застави тој кумовало је „*Коло Српских Сестара*“ из Београда са изасланицама: г-ђом Љубицом С. *Луковићком*, председницом и чланицама: г-ђом *Живком Спасићком* и г-ђицом Милицом *Ковачевићевом*. Госпођа председница била је гошћа познатог добротвора народног г. Марка *Добројевића*. Ово изасланство „*Коло Српских Сестара*“ било је ванредно лепо дочекано и угошћено од свих грађана лепе српске варошице Крупе; а нама се свиђа, што Босанци сад већ отвореније и чешће долазе у тако блиске одношаје са својом браћом и сестрама из Србије.

25. годишњица српског учитеља **М. Костића**, у Бос. Градишци прослављена је од његових ученика 12. (25.) августа о. г. на тако свечан начин, да ми старији не памтимо, да је икад који и стран а камо ли српски учитељ тако свечано и величанствено прославио своје које јубиларство. Већ то је знаменито, што је 600 ученика његових тражило, да се прослави тај дан њиховог љубљеног учитеља. Ту је било бакљада, концерта, банкета и свега онога, што се одаје највећим љубимцима народним. Заиста се може поносити г. М. Костић својим ђацима, као што се и они њиме поносе. Та љубав ученика најбоље је признање и највеће одликовање за човека и учитеља. Живео г. М. Костић!

Оболео. Наш млади песник и наш сарадник г. *Јово Г. Поповић*, сад сарадник бањалучког листа: „*Отаџбине*“, који је недавно осуђен за неке политичне ствари, поболео се јако, како „*Отаџбина*“ јавља, и пао у постељу. Тај млади

човек врло је одушевљен и неустрашим раденик за народне јавне послове, те његова болест баца у бригу све народне пријатеље. За то је општа жеља, да га преблаг и Бог подигне и оснажи, да може и даље високо држати заставу народне обране у својим родољубивим рукама.

Х. Конгрес срп. земљорадничких задруга одржаће се 4. (17.) и 5. (18.) септембра о. г. у Земуну по утврђеном распореду.

Први дан биће конференција изасланика до подне, а после подне предаваће парох пиђијски и наш сарадник г. Радослав *Марковић* о заједничком арендирању земаља и парох кишфалубски г. Стеван *Михалчић* о сточарству.

Други дан одржаће се скупштина савеза и централне касе, а после ће се ићи на изложбу воћа и грозђа и пољопривредних справа и алата.

Савез ових задруга имао је крајем 1906. г. 242 задруге (142 у Хрватској и Славонији, а 100 у Угарској). У тих 242 задруге било је 7487 задругара (породица) са 43.943 душе. Сви задругари заједно поседовали су 66.203 јутра земље, која је представљала вредност 37.710.895 круна а вредност кућа тих задругара износи: 10.255.025 К; покретнина: 7.178.153 К, свега 55.114.073. — Дугови на све то износили су 5.050.826 К.

Досадањи овакви конгреси били су увек врло добро посећени, па се надамо, да ће и овај десети бити још боље посећен, јер је приступ до Земуна врло лак и подједнак, јевтин свима крајевима.

Учитељица рада. Г-ђица *Јованка Суботићева*, Српкиња из Шибеника (Далмација) нуди се за учитељицу ручног женског рада. Изучила је вештину сваковрсног женског ручног рада и кројења женских хаљина у Милану (Mailand) у Италији. Има врло добре сведоцбе и рада би, да добије које место на раделничким школама наших Добротворних Задруга Српкима, те ако којој треба така учитељица, нека се пнемом за услове обратити на поменуту госпођицу Јованку Суботићеву.

Српски учитељски конвикт у Новом Саду имао је своју XVI. редовну скупштину 7. (20.) августа о. г. Овај завод лепо напредује. Ове године је дозидео нову зграду и проширио простор за мушку и женску страну, те сад може примити 75 питомаца мушких и до 40 питомаца женских. У заводу се примају учитељска и неучитељска деца тек онда, кад им роди-

тељи постану чланови завода. Чланарина је за учитеља 3% од годишње плате рачунајући пет година, а за неучитеља 100 К једном за свагда. После се плаћа за учитељску децу за све издржавање месечно: 28 К а за неучитељску 38 К.

Завод има засебно од љење за мушку, а засебно за женску децу и свако од љење има по два надзорника, који воде бригу о реду заштити и учењу питомачком. Председник је заводу г. Арк. Варађанин, који даје потребна ближа обавештаја родитељима.

Нов српски добротвор. У српском селу Ђали, близу Сегедина сазидао је *Јова Стојков*, ратар лепу школеску зграду у вредности од 10.000 круна и поклонио српској правосл. цркв. општини за њене цели. Осим тога поклонио је тој општини и 8 јутара ораће земље, а српској правосл. цркв. општини у *Сиригу*, где се родио, поклања повећу своту готова новца. Зар то није лепо од једног ратара?

Нова српска добротворка. Г-ђа *Христина удова пок. Паје Недељковића* из Вршца наменула је у свом тестаменту вршачкој срп. правосл. цркв. општини све своје имање у вредности од 36.000 круна.

Прослава. Српско цркв. певачко друштво у Белој Цркви прославило је о Великој Госпојини о. г. своју 40годишњицу. Том приликом икупило се више срп. певачких друштава из околине бело-цркванске, а међу њима било је и новосадско занатлијско срп. певачко друштво „Невен“.

Освећење школе. У Босни су подигнуте ове године две нове срп. основне школске зграде једна у *Бањој Луци*, а друга у *Босанској Дубици*. Она у Бањој Луци осветиће се 2. септембра о. г. и том ће се приликом прославити 25 годишњица учитељског рада двеју тамошњих одличних учитељица: г-ђице *Анке Дракулићеве* и г-ђе *Софије В. Ковачевићке*. У Бос. Дубици обављено је освећење на врло свечан начин о Вел. Госпојини о. г. од самог епископа бањалучког високопреосвештеног г. Евгенија *Лешиче*. Чину освећења тог кумовао је познати добротвор народни г. *Исидор Добровић* из Дарувара, а суделовали су на концерту чувени српски оперски певачи г. *Жарко Савић* и певачка друштва „*Јединство*“ из Бања Луке и „*Вишњић*“ из Бос. Дубице. Као што се јавља, спремају се лепе свечаности и у Бањој Луци.

Патријарх Георгије Бранковић

1830.—1907.

Опростио се погрда, уклонио се напада 7. (30.) јула о. г. и деветнаести онострани архипастир и патријарх српски: Георгије Бранковић. Можда ни један наш архијереј није толико сумњичен и толико нападан од своје пастве, колико пок. патријарх Бранковић, ваљда за то, што је од свих дојакошњих архијереја, својих предшаственика, највише радио и највише добра чинио. То је, канда, судба сваког човека, који дела на јавном пољу. Наше није да испитујемо шта је истина, шта није од онога, што се о овом великом покојнику говорило и писало, ми то остављамо историји, да она испита и да свој неумитни суд искаже, а ми се враћамо покојниковим делима, да нам она кажу, колико је вредио живот пок. патријарха, јер дела чине човека и она су најбоље мерило мисли и тежња човекових; а кад њих станемо гледати и набрајати, онда се морамо дубоко поклонити сени пок. патријарха, Георгија Бранковића, јер кроз свих двеста и више година, како је наш народ у већој маси овамо прешао под жезлом свога архипастира, Арсена Чарнојевића, није ни један, па ни сви заједно толико даровао, толико привредио, цркви, школи и народу, колико пок. Георгије Бранковић. Ми смо његова добра дела, која ми по свом позиву и пратимо, изнели прошле године у 12. броју нашег листа, приликом његове 50 годишње прославе свештеничког чина и додајемо, да је од то доба, а нарочито у својој последњој опоруци помножио њиме основани св. савски фонд са две куће у Срем. Карловцима, а то све даје нам повода и права, да кажемо, да је пок. патријарх, Георгије Бранковић, био добар Србин, велики пријатељ своје цркве и школе и да је заслужио, да му на вечном растанку с нама довикнемо: хвала и слава ти архипастире наш, вечан ти спомен!

ЧИТУЉА.

† **Никола Мандић.** Митрополит Дабробосански умро је 21. јула о. г. напрасном смрћу у морској купци Абацији (Опатији), куда је отишао, да се одмори и опорави, а отуда је пренешен у своју архијерејску столицу, у Сарајево, и свечано сахрањен у 67. години живота. Хвале га, да је био добра срца, дарезљиве руке, искрен Србин и велик родољуб. Он је зет великом српском електричару американском г. Тесли. Бог да му душу прости!

† **Даринка Кракановић рођ. Давидовац.** Наша новосадска околина познавала је добру *Даринку Давидовчеву*, сестру г. дра Милана Давидовца, адвоката новосадског и госпође Јулке удате за г. дра Милана Савића, секретара Матице Српске. У старијим годинама удала се за г. *Јована Кракановића*, агента паробродског пописког друштва у Тителу и с њиме преживела леп низ година у најлепшој слози и љубави. Ту добру, ту милу, ту благу и питому душу, ту одличну Српкињу и вредну домаћицу изгубисмо 13. (26.) августа о. г. након неке операције у грлу у 42. години млађаног живота. Тело јој је пренешено из Титела у Нови Сад и уз многобројно саучешће пријатеља и познаника сахрањена у алмашком гробљу. Вечан јој спомен!

† **Анђелија Јанковићева.** Неумитна смрт уграби нам 15. (28.) августа о. г. један од најлепших и најједријих цветова новосадског врта, покоси нам после кратке и тешке болести младу, 18 годишњу дивота девојку, *Анђелију Јанковићеву*, ћерку *Јована Јанковића*, чувара Централног Кредитног Завода у Новом Саду. Та изненадна и нагла смрт тако здраве девојке изазвала је опште саучешће грађанства нашег, које ју је у многобројној поворци отпратило до вечне куће и повикало: Вечна ти памет Анђелијо!

† **Алекса Димитрић.** Наша претплатница, г. ђа *Евица Димитрић*, из Брчке, изгубила је 9. (22.) авг. о. г. свога доброг супруга *Алексу Димитрића*, честитог трговца брчког у 50. г. живота. Супруга, деца и остала родбина нека приме наше саучешће, а покојнику нека је лака црна земља!

† **Марија Топаловић.** Нашег садруга и врсног коровођу панчевачког срп. цркв. певачког друштва, г. *Мишу Топаловића*, постигла је велика жалост. Упокојила му се 30. јула (12. августа) о. г. његова верна сапутница, г. ђа *Мара Топаловић* у 53. г. животога. Нека прими, г.

Мита, наше саучешће у својој големој тузи, а покојници нека Бог даде покоја души!

† **Марија удова Лазаревић рођ. Поповић.** Наша стална претплатница и перовођа Добротворне Задруге Српкиња у Старом Футогу, г. ђа *Кашница К. Поповићева*, учитељица, изгубила је своју добру сестру, једину утеху и брижницу своју, *Марију уд. Лазаревић* у 61. години живота. Вечан јој спомен!

† **Милева Јовановићева.** Српска прва пртачко-везилачка радионица Милана Петка Павловића и Сина у Вршцу изгубила је своју најбољу и најврснију везиљу у четвртак 2. авг. о. г. *Милеву Јовановићеву*, ћерку *Пере Јовановића* из Вршца у 23. години живота. Штета за тако вредну и честиту српску раделицу. Бог да јој души прости!

† **Марија Предић.** У Орловату је у недељу 26. о. м., после четрнаест дана тешка боловања преминула добра мати нашега пријатеља, чувеног српског сликара Уроша Предића, удова *Марија Предић*, родом Илијевићева из Црепаје. Покојница је поживела 85 година. Оплакују је осим славнога јој мезимца, код којег је провеле старост и испутила своју племениту душу, још два сина, тринаесторо унучади, четири праунучета, четири снахе и два зета. Честитој покојници нека је лака земља и вечан јој спомен!

† **Васа Бикар.** У Сомбору је преминуо 19. августа (1. септембра) о. г. у 66. години живота честит грађанин, умировљени благајник варошки, *Васа Бикар*, отац пештанског пароха г. Радивоја Бикара и таст г. г. Душана Радуловића, пароха панчевачког, нашег сарадника и г. Светислава Берића из Сомбора. Бог да му душу прости!

† **Др. Иван Стратимировић**, син генерала Ђорђа *Стратимировића*, одличан јуриста, тајник кр. државних железница, преминуо је у Бечу 10. авг. о. г. у 45. г. живота. Вечан му спомен!

† **Драгиња Јовић** удова капетаница, а ћерка г. Паје Дамјановића, умировљеног учитеља ст. бечејског, многогодишња наша претплатница, преминула је после дуге и тешке болести 14. (27.) јула о. г. у 47. години живота. Вечан јој спомен!

† **др. Јован Шевић.** Рума је изгубила 19. јула о. г. свога одличног грађанина др. *Јована Шевића*, јавног бележника, адвоката, заступника на земаљском сабору краљевине Хрватске и Славоније, председника српске пчеларске задруге, председника новчане задруге, покретача и оснивача

Добротворне Задруге Српкиња у Руми и много-годишњег њеног секретара. Као што се види пок. Јован Шивић заузимао се за многе јавне, привредне, просветне и хумане установе народне и био им вредан подупирач и сарадник. Вечан му спомен!

† **Божидар Ђосиф.** Сомборска „Слога“ доноси ову белешку: »У четвртак ујутру по претходном пријему св. тајне причешћа преминуо је овде у Сомбору бивши 50-годишњи учитељ православне српске основне школе у Барања-Бану **Божидар Ц. Ђосиф.** Покојник је поживео 79 година. Цео свој век провео је у савесној служби цркви, школи и народу своме. Пре неколико го-

дина је умировљен, те се као такав преселио у Сомбор својој ћери Сиди, која је удата за учитеља овдашњег Велимира Чонића. Покојни баба-Божидар свршио је у младости богословију карловачку, где беше коншколар покојног патријарха Георгија; по зла срећа му не даде, да се посвети на службу олтару божјем. Оставши удов још пре рукоположења, он се реши да се поново ожени, те да се као учитељ ода на службу цркви и народу. То је и учинио, положивши накнадно учитељски испит у Сомбору. Сахрањен је уз велико саучешће у петак по подне на овдашњем малом гробљу. Вечан му спомен!«

ПРОСВЕТА.

ХРВАТСКА И СЛАВОНИЈА.

Српски народни учитељи из Краљевине Хрватске и Славоније искупили су се у Загребу у већем броју и донели одлуку, да се удруже као засебна учитељска задруга у тим краљевинама, и да од идуће 1908. год. покрену и свој стручни лист.

ЦРНА ГОРА.

У Подгорици се отворила 1. септембра о. г. нижа државна гимназија, коју је народна скупштина из прошле године одобрила и наименован је већ и управитељ за ту гимназију у особи г. Михаила Буковића, који је до сад био професор на великој државној гимназији на Цетињу.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Да се одрже свилене блузе чисте око врата. Обично се и лети носе свилене блузе, а те се убрзо упрљају око врата од зноја, па их онда не може ни једна женска даље облачити. Да се од тога сачува, ваља пришити око огрлице белу чипку или од батиста поруб изнутра, па ће се сачувати.

РАЗНО.

Становништво Босне и Херцеговине умножило се за минулих 9 година од 1,568.092, на 1,721.720 душа. Према томе је прираст за 9 година са 153.628 душа или просечно са 17.067 душа годишње. Босна и Херцеговина заузимају у томе једно од првих места у Европи. У самој 1904. години порасло је становништво са 19.179 душа.

Према статистици од 1895. године чине православни: 43,5%, мусломани: 35%, а католици 21,5%, од укупног становништва Босне и Херцеговине.

КЊИЖЕВНОСТ.

Споменице Милице Стојадиновић-Српкиње које је издао Одбор Београдских Девојака, а написао професор универзитета г. Јован Скерлић, нису још распродате. Умољавају се поједине родољупке и наше Добротворне Задруге да их набаве код г-ђице Катарине Холцеове, деловоткиње Женског Друшва и потпредседнице Девојачког Одбора у Београду, јер су те књиге намењене подизању споменика тој заслужној књижевници српској, а цена им је 1 круна (динар).

Исто тако умољавају се родољубиве Српкиње, да набаве и растурују у своме кругу књиге, г-ђе Јелене Јов. Димитријевића, познате књижевнице и песникиње српске, председнице Девојачког Кола у Београду, које је написала под именом: *Фатхи-Султан — Сафи-ханум — Мејрем-Ханум*. Роман из турског живота. Вреди 75 новч. или 1,50 динар. А може се добити код саме г-ђе Јелене Јов. Димитријевића.

Српска учитељска школа у Пакрацу издала је свој **Извештај** за школску 1906-7. годину, који је уредио управитељ те школе г. Никола Шумоња. Из тог извештаја видимо, да је посећивало тај завод до краја године 19 ученика из I. р., 18 из II. р., 28 из III. р. и 19 IV. разреда свега: 84 ученика.

Старинар. Орган српског археолошког друштва. Излази у полугодишњим свескама од 5—6 табака текста са потребним илустрацијама. Чланови тога друштва добијају лист бесплатно, а за нечланове је претплата годишње: 10 динара. Изишла је друга свеска за 1906. годину. Све што се односи на лист и друштво ваља упућивати на уредника г. Михаила Валтровића, професора вел. школе у пензији, Београд, Љубичина улица бр. 36.

Враголанке. Под тим насловом издао је наш врли сарадник г. Влада М. Луњевица другу књигу својих песама у Крагујевцу у штампарији Радивоја Јовановића. У књижици тој има 25 песама.

Пријатељи листа.

Г-ђица *Катаица К. Поповићева*, учитељица у Ст. Футогу, платила је један примерак нашег листа са жељом, да се шаље као њен дар у спомен њене скоро упокојене добре сестре *Марије уд. Лазаревић*, једној приправници срп. учитељске школе у Сомбору из IV. разреда, коју нам управа тог завода буде препоручила.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Потписана црквена општина најтоплије благодари благор. гђи Јулијани Јовановићки становници старобечејској на прилогу једне црне одежде са прибором, чиме је нашу свету цркву поновити и украсити изволела.

Из седнице црквеног одбора држане у Ст. Бечеју, 19. авг. (1. септ.) 1907.

Св. Мартиновић Прота Јован Борота
перовођа председник.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

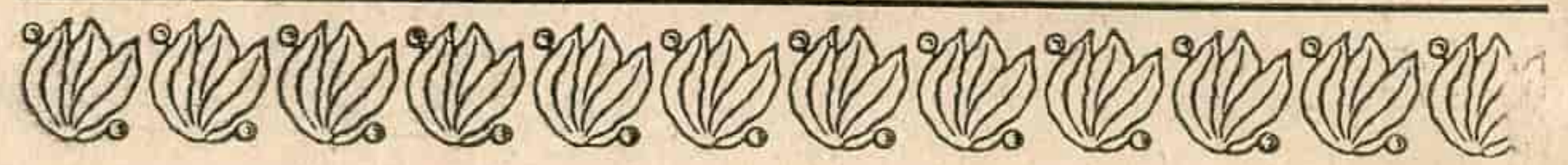
Умољен од моје кћери Миле, ученице више девојачке школе у Н. Седу, да прикупим прилога за једну добру и честиту ученицу, која је остала сироче без својих родитеља, као родитељ сам се драговољно примио горње замолбе, и учинио, колико год сам могао. Приложише ови добри и племенити људи, од драгога Бога нека им је награда, а хвала у име моје и у име сирочета.

Приложише по 5 Кр.: Срп. црквена општина у Фелдварцу, Др. Владан Војновић, адвокат из Ст. Бечеја; по 4 Кр.: Срп. Касина у Фелдварцу; по 2 Кр.: Преч. г. Василије Теофановић парох из Чуруга, преч. г. Берисав Берић парох из Чуруга, Др. Милутин Павковић лечник из Фелдварца, Бошко Поповић бележник из Фелдварца, Влад. Војновић трг. из Фелдварца; по 1'20 К: Милан Суботин благајник из Чуруга; по 1 Кр.: Пр. г. Стеван Кирић парох, Илија Војновић трговац, Паја мл. Војновић трговац сви из Фелдварца, Радован Клајић егзекутор, Милан Ердџан благајник, Илија Марковић умир. учитељ,

Душан Гугуња учитељ, Борђе Малешевић учитељ, Петар Томић учитељ, Димитрије Миладиновић пекар, Милован Благојевић пекар сви из Фелдварца; по 60 пот.: Милан Стејић трговац, Шандор Поповић општ. кнез, Милан Косовац скопом сви из Фелдварца; по 30 пот.: Тома Џорџић ратар; по 20 пот.: Ђира Н. из Чуруга. Свега 38 Кр. 50 пот., коју сам своту поштом послао на гђцу Јелку Лујановићеву, проф. више дев. школе у Нов. Саду.

У Фелдварцу, о Духови 1907.

Владимир Војновић,
трговац.

О Г Л А С.

У Сентомашу постоји српско друштво

»АРХИВА«,

које је подигло фабрику за шиваће машине, сваковрсне каквоће.

Цене су: без поклопца: 28 фор. (56 К.)

са поклопцем: 30 фор. (60 К.)

Рингшиф са поклопцем за домаћи

рад: 44 фор.

за кројаче: 60 фор.

за ципеларе: 70 фор.

Ко жели купити коју машину, нека пошље 5 фор. капаре при наруџбини, а остало кад прими машину.

Шаљемо и на пробу бесплатно, познатим озбиљним купцима. Гарантујемо пет година.

Имамо на стоваришту и бициклова најбоље врсте (нових) по 60—70 фор.

Даље имамо на стоваришту и писаћих машина и других овима сродних ствари.

За наше машине се не плаћа ни транспорт (пут) ни царина (армиција). Трговци добијају припадајући рабат. Мајсторице, које уче децу на машини шити, добијају провизију или какве лепе и добре српске новине или карте на поклон.

Наруџбине се шиљу на адрес: »Архива« **Bács-Szttamás**, а ко хоће може додати још: **Jovan Basin Dima**. 1-1

